

ЦИФРОВІЗУВАННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР РОЗВИВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРУВАННЯ

¹ Національний університет «Львівська політехніка»

Анотація: У статті досліджено теоретико-методичні та прикладні засади цифрової трансформації документально-інформаційного забезпечення митної діяльності підприємств у контексті євроінтеграційних процесів, розвитку фінансових технологій і забезпечення інформаційної безпеки в умовах воєнного стану. Обґрунтовано напрями підвищення ефективності митних процедур на основі впровадження електронного документообігу, інтеграції цифрових платформ, кіберзахисту та гармонізації національного законодавства з вимогами Європейський Союз та Світова організація торгівлі.

Ключові слова: митна діяльність; документально-інформаційне забезпечення; цифровізування; зовнішньоекономічна діяльність; електронний документообіг; фінтех; кібербезпека; інформаційна безпека; цифрова економіка; євроінтеграція.

DIGITALIZATION OF DOCUMENTARY AND INFORMATION SUPPORT FOR THE CUSTOMS ACTIVITIES OF UKRAINIAN ENTERPRISES AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY UNDER EUROPEAN INTEGRATION

Abstract: The article examines the theoretical, methodological, and applied foundations of the digital transformation of documentary and information support for the customs activities of enterprises in the context of European integration processes, the development of financial technologies, and ensuring information security under martial law. The study substantiates directions for improving the efficiency of customs procedures based on the implementation of electronic document management, the integration of digital platforms, cybersecurity enhancement, and the harmonisation of national legislation with the requirements of the European Union and the World Trade Organization.

Key words: customs activities, documentary and information support, digitalisation, foreign economic activity, electronic document management, fintech, cybersecurity, information security, digital economy, European integration..

Питання трансформування митної діяльності вітчизняних підприємств згідно сучасним цифровим стандартам актуалізується за умов активного інтегрування України до європейського економічного простору, поглиблення співпраці з Європейським Союзом [5]. Адже традиційні підходи до документально-інформаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності залишаються недостатньо адаптованими до вимог цифрової економіки, що обмежує конкурентоспроможність українського бізнесу на міжнародних ринках [1, 2? 9].

Актуальність дослідження полягає в необхідності формування ефективної системи цифрового документально-інформаційного забезпечення митної діяльності підприємств. Це важливо у контексті розвивання цифрової економіки, фінтеху, ІТ-інструментів. Адже за сучасних умов воєнного стану, кіберзагроз [2], нестабільності глобальних ланцюгів постачання цифровізування митних процедур стає ключовим чинником забезпечення економічної стійкості, економічної та вцілому національної безпеки [1, 3, 5].

Також гармонізування митного законодавства України із нормами Світова організація торгівлі, ЄС потребує не лише переходу до електронного документообігу, але

й інтегрування інформаційних систем, використання цифрових платформ, автоматизованих процедур контролювання. Удосконалення документально-інформаційного забезпечення митної діяльності сприятиме також прозорості, зниженню корупційних ризиків, оптимізуванню витрат підприємств [3, 4, 6, 8].

Документально-інформаційне забезпечення митної діяльності підприємств у цифровій економіці охоплює сукупність технологічних, організаційних, правових інструментів, спрямованих на створення, оброблення, передавання, збереження митної інформації в електронній формі [10, 11].

Основними компонентами зазначеної системи виступають електронний документообіг у митній сфері (використання електронних декларацій, цифрових підписів, автоматизованих систем обміну даними між підприємствами та митними органами, що забезпечує оперативність, точність та зменшення людського фактору); інтегрування IT-рішень, фінтех-інструментів (застосування блокчейн-технологій, цифрових платіжних систем, смарт-контрактів, систем управління ризиками, аналітики великих даних дозволяє підвищувати рівень ефективності митного контролювання, прозорості фінансових потоків); кібербезпека, захист даних (з огляду на військові, гібридні загрози, особливого значення набуває саме захист інформаційних ресурсів, персональних/комерційних даних підприємств, забезпечення стійкості їх цифрової інфраструктури); єдині цифрові платформи взаємодії (важливим напрямком є створення інтегрованих інформаційних систем, об'єднуючих митні, податкові, банківські, логістичні сервіси (за концепцією «єдине вікно»)).

Попри позитивну динаміку цифровізування вітчизняної митної сфери, існують сьогодні й суттєві проблеми. Передусім це стосується фрагментарності інформаційних систем, відсутності повного інтегрування із європейськими цифровими платформами. До цього також слід додати недостатній рівень цифрової компетентності персоналу підприємств, митних органів; обмеженість інвестування у сучасні IT-рішення; кіберзагрози/ризик інформаційної безпеки; складність адаптування нормативно-правової бази до швидких технологічних змін і недостатнє розвивання фінтех-інфраструктури у сфері міжнародної торгівлі.

Задля підвищення рівня ефективності документально-інформаційного забезпечення митної діяльності підприємств доцільно реалізовувати комплекс заходів, що складається із наступних елементів: стратегічне цифрове трансформування митної діяльності (розроблення національної дорожньої карти цифровізування митної сфери, що передбачає інтегрування із європейськими інформаційними системами та стандартами); розвивання фінтех-інструментів у митних операціях (запровадження цифрових платіжних рішень, автоматизованих механізмів розрахунків, використання технологій відкритого банкінгу, електронних гарантій тощо); інституційно-нормативне гармонізування (адаптування митного, інформаційного законодавства до вимог ЄС, зокрема щодо електронного ідентифікування, цифрового підпису, кіберзахисту, управління даними); розвивання кадрового потенціалу (підготовка фахівців у сфері цифрової митної діяльності, кібербезпеки, аналітики даних, управління ризиками); інноваційні IT-рішення (використання штучного інтелекту, автоматизованого аналізування ризиків, цифрових платформ логістики, смарт-контрактів у митній діяльності); підвищення рівня інформаційної безпеки (створення комплексної системи кіберзахисту митних інформаційних ресурсів, цифрових платформ зовнішньоекономічної діяльності).

Отже, цифровізування документально-інформаційного забезпечення митної діяльності українських підприємств є ключовим чинником розвивання цифрової економіки, фінтеху, IT-інструментів як основи модернізації економіки України. Ефективне впровадження цифрових технологій сприяє підвищенню рівнів прозорості, швидкості, безпеки митних процедур, зменшенню витрат бізнесу, посиленню рівня конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

У перспективі цифрове трансформування митної сфери повинне базуватися на інтегруванні інноваційних IT-рішень, розвиванні фінансових технологій, гармонізуванні законодавства із європейськими стандартами, формуванні цифрової екосистеми зовнішньоекономічної діяльності. Це дозволить забезпечувати стабільний, гармонійний

розвиток українських підприємств, зміцнення економічної безпеки держави, успішне інтегрування до глобальної цифрової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Біленець Д.А. Захист цифрової інфраструктури у митно-адміністративних послугах: виклики та сучасні підходи до кібербезпеки. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 4. С. 301-306.
2. Завербний А.С. Особливості формування системи управління кібербезпекою підприємств у воєнний період: теоретико-прикладний аспект. Innovation and Sustainability. 2024. 1 С. 13-21. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/226>
3. Завербний А.С., Залізна Л.В., Жук О.О. Інформаційне забезпечення системи управління експортно-імпортною діяльністю на засадах функціонального підходу. Економіка та суспільство. 2024. 62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4039>
4. Залевська І.І., Удренас Г.І. Інформаційна безпека України в умовах російської військової агресії. Південно-український правничий часопис. 2022. 1-2. С. 20-26.
5. Караваєв Т., Калуга Н. Митна реформа ЄС: імплементація в Україні. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2024. 1. С. 4-22.
6. Мацедонська Н., Коваленко В., Штефан Л. Модернізація митної діяльності з використанням інформаційних технологій. Економіка та суспільство. 2021. № 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/426>
7. Микуляк О.В., Стефанишин Р.І. Впровадження інформаційних технологій у митну практику України. Податки і фіскальна політика. 2019. 4. С. 53-66
8. Мохнар І.В. Підвищення якості митного адміністрування як напрям покращення фінансової безпеки держави. Молодий вчений. 2022. 10. С. 59-63.
9. Руда М.В., Пукас Ю.А. Ключові аспекти застосування інструментарію оцінювання якості митних послуг на засадах маркетингу. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2023. № 1 (9). С. 91-107
10. Сидорович О.Ю., Герчаківський С.Д. Інформаційне забезпечення митної справи України в контексті цифрової стратегії розвитку суспільства. Світ фінансів. 2021. 1 (66). С. 210-225.
11. Чернецька-Білецька Н.Б., Сєврук К.В. Спрощення процедур митного контролю за рахунок широкого впровадження електронного декларування. Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. 2015. 1. С. 117-121.

Трач Маркіян Ярославович, аспірант кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка», Львів, e-mail: markiiian.y.trach@lpnu.ua

Trach Markiiian Y. – Graduate student of department of foreign trade and customs, Lviv Polytechnic National University, Lviv, e-mail: markiiian.y.trach@lpnu.ua

